

gleda vsak četrtak
in velja s poštnino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrti leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
s pravilnicami v tiskarstvo
sv. Cirila, korodsko
ulico št. 2. List se
pošilja do odpovedi.

Polnočni katal. in
govorica društva do-
bivajo list brez po-
sodne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Presenečen biti dobi
se v tiskarji in pri
gospodu Novaku na
velikem trgu po 10 h.

Rokopis se ne vra-
tajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznaki se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Iskrati se sprejemajo
do zveče popolnoma.

Štev. 3.

V Mariboru, dne 15. januarja 1903.

Tečaj XXXVII.

Celjska slovenska gimnazija.

Na uvodni članek z enakim naslovom
v »Slovenskem Gospodarju« z dne 8. jan.
1903 dovoljujem si odgovoriti sledeče:

Svoje stališče napram celjskemu gimna-
zijskemu vprašanju sem v svojem govoru v
zadnji budgetni debati natančno in jasno
označil; ta moj govor je večina slovenskih
časopisov dobesedno ponatisnila, zato smem
upati, da je njegova vsebina najširšim kro-
gom, posebno mojim volilcem znana; tudi na
več volilnih shodih sem govoril o celjskem
gimnazijskem vprašanju in žel priznanje
svojih volilcev.

S tem, da je vlada postavila v proračun
l. 1903 po 10.000 kron za slovensko in isto
svoto za nemško gimnazijsko poslopje, se je
začela za celjsko vprašanje nova doba. Tako
majhen znesek ima očitno namen, da mora
preje še državni zbor rešiti vprašanje, ali se
bo sploh zidalo ali ne. Preden se to vpra-
šanje definitivno ne reši, se ne začne niti
zidati, niti se ne nakupi stavbeni prostor.
Že iz tega vzroka nisem mogel
doslej še nobenega stališča za-
vzeti napram vprašanju glede
stavbinskega prostora. Tudi celjski
deputaciji je odgovoril minister, da se ne
more ozirati na vprašanje glede stavbinskega

prostora, preden ne reši parlament vprašanja,
ali se bode sploh zidalo ali ne. Kadar pa
pride vprašanje glede stavbinskega prostora
na vrsto, tedaj bodem gotovo skrbel, da se
reši vprašanje čim najugodnejše za prebival-
stvo mojih volilnih okrajev; oziral se bodem
pa pri reševanju tega vprašanja, kakor sem
to tudi doslej vedno storil, na mnenje in
soglasje z odločujočimi osebami svojega vo-
lilnega okraja in na korist svojih volilcev.

Ampak tudi doslej sem poudarjal pri
vsaki priliki na merodajnem mestu, da bi
imeli Slovenci škodo, in bi bilo za nje po-
niževalno, če bi se gimnazija porinila iz
mesta, in da bi imeli škodo tudi mestni
obrniki in trgovci.

Obžalovanja vredno je samo, če se v
tako resnem in važnem narodnem vprašanju,
pri katerem smo zainteresirani vsi slovenski
poslanci, in ki ga moramo smatrati kot svojo
častno zadevo, kaže nejedinstvo na zunaj.
Zato bi pred takim postopanjem, ki bi na-
šemu stališču utegnilo samo škodovati, go-
tovo ne v svojo korist, najodločnejše svaril.

Dunaj, 13. januarja 1903.

Hugo vitez pl. Berks,
državni poslanec celjsko-brežiškega
volilnega okraja.

O tej stvari prinaša zadnja »Domovina«
sledeče vrstice, ki so brezdvomno potekle
iz peresa jednega izmed celjskih prvakov:

»Slov. Gospodar« je priobčil članek o
celjski slovenski gimnaziji, v katerem poroča,
da bi bil c. kr. stav. svetnik Butta označil
za najpripravnije stavbišče za slovensko
gimnazijo celjsko zemljišče gosp. Goligranca
pri vili g. dr. Dečka v Gaberjah in da se za
to stavbišče, ki bi ne bilo pripravno zaradi
oddaljenosti od mesta, kjer bi morali stano-
vati profesorji in učenci, zavzema tudi gosp.
državni poslanec vitez Berks. Na viru, iz
katerega je zajemal tudi »Slov. Gospodar«,
smo izvedeli, da ravno omenjena trditev
glede g. viteza Berksa ni podprta z dejan-
skimi dogodki. (Ni možno, da bi imeli isti
vir, kajti enoisti vir pač ne bo dajal drugih
informacij nam in zopet drugih piscu v
»Domovini«. Opomb. ured. »Slov. Gospod.«)
Razvijanje »Slov. Gosp.« bi torej bilo brez
podstave. Glede stvari same pa pri-
trjujemo, da bi od celjskega mesta pre-
oddaljena gimnazija potrebovala
slovenskega prebivalstva ne
ustrezala in da bi Slovincem
nikakor ne mogla biti po volji.
Z vso verno in resno moramo o tej pri-
liki vnovič prositi in rotiti vse prizadete
činitelje, naj nastopajo edini, posebno
naši poslanci! —

* * *

Obvestilo g. viteza Berksa in list »Do-
movina« došla sta nam ob času, ko nam je
bilo že nemogoče sporočiti oboje našim po-

Listek.

Stari Bog še živi.

Dogodbica; poslovenil Višnjevicki.

»Prosim — ali se spominjate, če je bila
skatljica, ko vam jo je baronica izročila, v
kaj zavita?«

»Nič ni bila zavita.«

»In vaš knjigovodja, gospod Lahkožive,
je s Poljskega?«

»Seveda«, odgovori začudeno trgovec.

»Kje je sedaj, ali je tukaj?«

»Ni ga, odpotoval je k starišem, pride
pa že danes zvečer ob pol osmih. Kaj je z
njim, gospod nadzornik?«

Nadzornik mu je povedal, kar je našel.
Presenečen opazuje trgovec oba kosa in reče
hladno: »In na to vi stavite sumnjo, gospod
nadzornik? In celo proti Lahkoživcu! Kako
bi on, sin bogatih starišev, ki ima denarja
na razpolago, postal tat? Ako je ta kos čas-
nika res od njega, ga je Lahkožive mogoče
zgubil ali proč vrgel in dekle ga je našlo
ter porabilo.«

Nadzornik povese glavo. Misel je bila
dobra. To bi se popolnoma lahko zgodilo.
Nakrat pa dvigne glavo in reče smehljaje:

»Ne, ne, gospod Likavec, tako priprosta
pa stvar vendar le ni. Prvič ni imela Jelica

časa, ko je vzela, da bi ukradeni reč še za-
vijala. Drugič ne pregledite, da je to časopis,
ki izide le v nedeljo v jutro. Porabljaec je
omenjeno številko dobil v roke v nedeljo
popoldan in sicer v kavarni Alinger — ali
se vam sedaj kaj jasni?«

»Pa res — seveda!«

»No, dobro — ali je bil gospod Lahko-
žive v nedeljo popoldan pri vas?«

»Ne. V nedeljo je trgovina zaprta.«

»No. In Jelica gotovo ne obiskuje kavarn
v nedeljo popoldan«, zakliče veselo nadzornik.

»Gospod Likavec, jaz sem na pravem
sledu — jaz se bojim, da smo ubogemu de-
kletu prizadeli veliko krivico!«

»Pa kako bi naj gospod Lahkožive —
in kako je prišla skatljica v stanovanje —.«

»To bom kmalu poizvedel.«

»Pa —.«

»Sedaj ni časa za daljno razpravljanje«,
zavrne Francič. »Sedaj moramo delati hitro,
kakor je mogoče. Kje stanuje vaš knjigo-
vodja?«

Trgovec mu imenuje hišo in ulico.

»Dobro. Upam, da boste slišali kmalu
kaj več.«

Nadzornik odide v svoj urad. Pokliče
urnega in skrivnega detektiva.

»Zavitnik, jaz potrebujem natančno po-
izvedbo o knjigovodju Lahkoživcu, ki služi

pri Likavcu. Ali vam je mogoče v teku dveh
ur to preskrbeti?«

»Bom skušal, gospod nadzornik.«

»Tukaj se gre za to, če ta mladi človek
trezno ali razkošno živi, igra, dela dolgove,
— saj me razumite.«

Detektiv pritrdi in odide. Med tem se
nadzornik pelje v preiskovalni zapor in pusti
pripeljati Jelico pred-se.

»Jelica, povejte mi, ali ste imeli z go-
spodom Lahkoživcem kaj, da ste ga razžalili,
ali se drugače spri?«

Jelica odmaje začudeno z glavo.

»Ne, gospod nadzornik, čisto nič!«

»Ali se vam ni nikoli približeval?«

Jelica oblije rudečica.

»Torej vendar — povejte resnico, Jelica,
zavoljo vaše matere, zavoljo vašega dobrega
imena in prostosti. Kaj se je zgodilo?«

»Zasledoval me je z ljubkovanjem«, od-
govori Jelica srmežljivo. »Enkrat me je celo
snubil, pa sem ga zavrnila.«

»Ali je bil jezen?«

»Meni se je tako dozdevalo.«

»Ali je bil v nedeljo, na dan vaše zaro-
ke pri vas?«

»Da. Prišel mi je čestitat.«

»Tako — čestitat? Ob katerem času je
bilo to?«

Današnji list ima „Naš Dom“ kot prilogo!

ročevalcem v Celju in jih prositi razjasnil. Iz zadnjega našega članka pa, ki je bil pisan popolnoma stvarno in mirno, se je razvidelo, da nam ni za osebe, ampak za stvar, in smo se oseb le toliko dotaknili, kolikor je bilo neobhodno potrebno.

Politični ogled.

Pogajanja med Čehi in Nemci ne obetajo nobenega uspeha. Nemci nočejo dovoliti Čehom jezikovne enakopravnosti, vlada pa si ne upa, brez dovoljenja Nemcev kaj storiti. Če državni zbor tudi nadalje ne bo mnogo delal, krivi bodo tega pač Nemci in vlada sama.

Državni zbor je sklican za dne 15. t. m. zopet na posvetovanje. V razpravo pride najprej novi tiskovni zakon. Čehi pri tem predmetu ne bodo delali nobenih težav, kakor tudi pri predlogih za vojaške zahteve ne.

Zakon o kupčiji na obroke, za katerega so se potegovali posebno kmetijski poslanci, je dobil najvišje potrjenje in stopi dne 10. aprila v veljavo.

Cesarjevo zdravje. Odposlanstvu, ki je prišla cesarja vabiti na ples trgovcev, je cesar odgovoril, da mu žal zdravje ne dopušča, po noči hoditi iz sobe ter je naročil prestolonasledniku Francu Ferdinandu, da ga pojde zastopati. Tudi na ples dunajskega mesta letos baje cesar ne pride.

Nadvojvoda Franc Ferdinand. Zadnje čase se posebno opaja, da je začel prestolonaslednik nadvojvoda Franc Ferdinand sam posegati v najvažnejša avstrijska politična vprašanja. Listi poročajo, da deluje nadvojvoda Franc Ferdinand s posebno vnemo na to, da bi se dosegla sprava med Nemci in Čehi. Izrazil, pravijo, da se je baje: Prevzel sem nalogo, da napravim že enkrat red v Avstriji. Med božičnimi počitnicami je sprejel na svojem gradu Konopištu več odličnih poslancev ter jih gostil, a pri tem se ž njimi razgovarjal o jezikovnih zadevah.

Kaj bo z Avstrijo? Francosko in nemško časopisje se rado bavi s tem vprašanjem. Pariški list »Figaro« meni, da mora sedanji razpor med Slovani in Nemci, posebno med Čehi in Nemci, dovesti do velikih nemirov v Avstriji. Ta razpor se bo po francoskih prorokovanjih končno tako poostiril, da bo začela posredovati Nemčija v prilog Nemcem, Rusija pa v prilog Slovanov. Seveda so to le več ali manj navadna časniškarska domnevanja. Brez vse vrednosti pa

ta ugibanja vendar-le niso. Vidi se, kako si mislijo zunaj Avstrije naravni razvoj naših zamotanih razmer. Toda tak izid je pač skoraj nemogoč. Predvsem se sodi napačno Slované. Slovani nikjer ne mislijo, da bi bila njihova rešitev v razpadu monarhije. Nasprotno, za nas še velja vedno Palackega izrek: Ako bi Avstrije ne bilo, Slovani bi zahtevali, da se ustanovi. Tudi naše razmerje z Rusijo zunaj popolnoma napačno tolmačijo. Ne tajimo sorodnih čustev do Rusije, a ta čustva ostanje vedno le duševna. Pod rusko oblast si pač ne želi nobeno slovansko plemo v Avstriji, kakor tudi Rusija ne goji takih želj. Slovanski narodi v Avstriji imajo vsak za-se svoje narodne in politične vzore, a vsi skupaj v okvirju dosedanjega sestava. Čehi streme za svojim starim državnim pravom, istotako Hrvati. Slovencem je vzor narodna samostalnost, Poljakom njihova neodvisna Poljska. Ako se naj to doseže, ni treba razbiti države, temuč le ustava se naj umakne pravični, ki bo dala vsakemu narodu, kar mu gre. In ravno to je točka, ki kaže vso zaslepljenost avstrijskih vlad. Ono ustavo, ki je vir vsem nevoljam in zmešnjavam, čuvajo avstrijske vlade kakor svojo edino rešilno misel. Pri tem ne vidijo in ne slišijo, kako poka sumljivo na vseh koncih in krajih. Baš sedaj, ko se gre za dovolitev češkega notranjega jezika, se vidi ta vladna ozkosrčnost. Izmišljajo si vse mogoče izbege, le tega nočejo videti, kar bi kratkim potom zadovoljilo Čeha.

Na Dalmatinskem. V hrvatskih rodoljubnih krogih vlada neka radost zaradi dveh uspehov v prilog Dalmacije in valmatinskega hrvatskega prebivalstva. Prvi uspeh je odpuved vinske klavzule Italiji, kar prihaja v največjo korist vinorodni Dalmaciji. Drugi uspeh bi pa bil po zadržilu »Hrvatske krune« v Zadru ta, da je namestnik baron Handl pričel razgovarjati se s predsednikom prizivnega sodišča o načinu za pohrvačenje državnih uradov. Namestnik da se pač hoče pomenkovati o tem z raznimi strankami, ker pa je v Dalmaciji samo jedna jedina narodnost, torej hrvatska, tedaj se Hrvatom ni bati, da ne prodoro; v tem slučaju potem tudi za vedno odklenka italijanščini v dalmatinskih državnih uradih. Boje se pa, da bi namestnik ne mislil na spremembe v prilog nemškemu jeziku. Vsekako pa da je še veselo znamenje, da se je sploh na merodajnem mestu o stvari začelo resno misliti.

Srbija se oborožuje. V listu »National Zeitung« se poroča iz Belegagrada, da je srbska vlada povabila več zunanjih tvrdk, da ji odpošljejo svoje ponudbe glede izdelo-

vanja ostrih patron. Takih patron namerava srbska vlada naročiti za dva milijona frankov. Ta vest vzbuja z ozirom na razmere v Makedoniji splošno pozornost. Srbska vlada se sicer izgovarja, da nimajo ta naročila nobenega drugega pomena, nego nadomestiti patrone, ki so bile pred kratkim uničene vsled razleta v smodnišnici kragujevaški. Ali tem zatrdilom srbske vlade se dosti ne veruje. Oglasile so se na to povabilo angleške, belgijske in nemške tovarne. Najugodnejše ponudbe pa so storile belgijske tovarne.

Dopisi.

Od Sv. Andraža v Slov. goricah. (Gospodarstvo.) Skušnja nas uči, da se stroški gospodarstva ne dajo skrajšati, znižati, da mora pameten in praktičen gospodar skušati, da si pomnoži ali poveča dohodke svojega gospodarstva. Ker je zimski čas, ker nas delo ne sili, lahko to prašanje razmotrivamo. Več nam to koristi, kakor če pobiramo prazne novice, če hlastamo po čenčah, po duševni hrani, pripravni za stare babe, ne pa za zrele gospodarje! Redki so dandanes gospodarji med nami, kateri bi ne bili že prišli do spoznanja, da moramo vse dele našega gospodarstva zboljšati, ako se hočemo na grudi obdržati. Redki pa so tudi tisti gospodarji, kateri bi hoteli korajžno druge poti nastopiti. Prememba je potrebna, toda vsi se nje nočemo lotiti. Krivo je to, da se dosti premalo, ali celo nič ne brigamo, kako drugod gospodarijo in kake imajo uspehe!

Lanskega leta je obrodilo pri nas sadno drevje, da malokdaj tako. To je bila za nas prva ugodnost. Jako ugodno pa je bilo tudi to za nas, da je sadje imelo primerno ceno, da se je moglo v denar spraviti. Lep denar smo dobili, vsak izmed nas ga je bil vesel! In ko bi mi imeli v občini več takih sadje-rejcev, kakor je Franc Čuček, Martin Germin in še nekateri drugi, bi bili dobili še nekaj tisoč kron več. Bi nam tudi ne škodile! Uspeh sadjereje v lanskem letu pa je nevergljiv in najbolj praktičen dokaz, da se sadjereja v Slovenskih goricah izplača, da vrže celo dobiček! Iz lastne skušnje trdim, da je pri sadjereji nekaj dobička celo takrat, če bi drevo le vsako tretje ali četrto leto obrodilo. Pa potrebno je izpolniti nekatere pogoje, kar pa ni težko. Drevje se mora pravilno saditi, za vsaki prostor mora se določiti prava vrsta. Tu pa se v obče greši. Da me gospodarji ne bodo krivo sodili, opozorim jih na Gambovce ali Moškajncarje

»Okoli pol dveh popoldan.«
»Ali je bil med tem časom kaj sam v vaši sobi?«
Jelica se še bolj začudi.
»Ali se spominjate — na vašem odgovoru je mnogo odvisno«, sili nadzornik.
»Ne vem, res ne vem — pač, da — jaz sem šla iz sobe po steklenico piva, da mu je dam.«
»Ali je isto zahteval?«
»Ne. Prosil me je le za kupico vode.«
»Mh! Kako dolgo ste pa izostali?«
»Natanko ne vem. Kake tri minute.«
»To je popolnoma dovolj«, mrmra Frančič med seboj. Potem reče prijazno: »Le pogum, ljuba Jelica, popolnoma sem prepričan o vaši nedolžnosti — in ako bo božja volja, boste že jutri prosti.«
Nato odide urnih korakov.

IV.

Nestrpno pričakuje nadzornik detektiva. Bila je sedma ura, ko pride ta nazaj.
»No, Zavitnik, kako ste opravili? zakliče Frančič nestrpno nasproti. »Ali je kaj ugodnega?«
»Pa še kako, gospod nadzornik. Mladi Lahkožive zahaja v kavarno Alinger in druge gostilne, ne igra sicer, a denar zapravlja na druge načine.«

»Ali ima dolgove?«
»Toliko, da že sam ne ve — tudi sem poizvedel od prijatelja, da ne dobiva mnogo denarja od doma, akoravno je njegov oče bogat.«
»To zadostuje«, pritrdi Frančič. »Sedaj velja tega človeka prehiteti. Pa kako?«
Nadzornik premišljuje. Do sedaj dokazane stvari bi zadostovale, da osvobodijo Jelico. Da bo pa knjigovodja lagal, lagal do zadnjega, o tem ni bilo dvombe. In nadzornik hoče ne le samo dekle oprostiti, temveč ji tudi povrniti še dobro ime.
»Pa kako?« ponovi nadzornik in hodi po sobi.
»Ako je tudi perilo ukradel«, reče sam pri sebi, mora biti s kako osebo v zvezi, ki mu je to pokupila. Ako bi bilo temu mogoče na sled priti, je vlovljen.«
»Stoj, ga že imam«, zakliče vesel. »Zavitnik, vsedite se in pišite, kar vam bom narokoval!«
Detektiv uboga. Nadzornik mu da rudeč rožnat papir ter mu narekuje:
»Policija je začela nekaj slutiti. Pridite hitro k meni, da se pogovoriva. — Ne poznana vendar dobro znana.«
»Idite sedaj in dajte kakemu dečku pismo, naj je zanese k Lahkoživcu. Ne bo ga še sicer

doma, pa naj odda gospodinjji z opomnjo, da je silno.«

»Kaj pa boste s tem pismom dosegli?« vpraša detektiv.

Nadzornik se zvito nasmehne in pravi: »Ako je Lahkožive nedolžen, ne bo vedel, kaj to pomeni, bo pokazal pismo trgovcu ali je pa celo oddal policiji. Če pa ima slabo vest, bo gotovo šel k osebi, kateri je prodajal ukradene reči.«

»Prav dobro — ako le pisave dotične osebe ne pozna.«

»No, to nič ne škoduje. Dotičnik tudi lahko drugače piše, da bi ga kdo ne spoznal. Še nekaj — vzemite seboj nekaj tovarišev in dobro strazite hišo, v kateri stanuje, zasledujte ga potem na njegovih potih. Ako bo šel k zastavljalcu, kar bo najbrže storil, je vse dobro. Ako pa gre drugam, pa ga zasledujte tudi tje. Saj ga poznate osebno?«

Detektiv prikima, pozdravi po vojaško in odide. Dve uri pretečeta nadzorniku počasi kot cela večnost. V nestrpnosti stori sedaj to sedaj ono, hoče čitati, pa zopet odloži knjigo, prižge smodko, pa jo zopet pogasi.

Bilo je okrog devete ure, ko vstopi Zavitnik brez sape in javi, da je Lahkožive v hiši zastavnika Hanova. Nadzornik se takoj odpravi k njegovi hiši, ki ni bila daleč proč.